

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

УДК 339.9

JEL Classification: O10

DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.36.2026.360539>

Давиденко Є. В.

аспірант

ORCID ID: 0009-0003-0452-6173

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ
КРАЇН СВІТУ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ
СТАЛОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню моделі інклюзивного зростання країн світу в контексті формування сталої конкурентоспроможності. Обґрунтовано багатовимірний характер інклюзивного розвитку як ключового чинника довгострокової економічної стійкості. На основі даних Індексу інклюзивного зростання UNCTAD застосовано кластерний аналіз для визначення типології моделей інклюзивного розвитку та потенціалу сталої конкурентоспроможності. Виявлено чотири типи моделей інклюзивного розвитку, що відрізняються рівнем соціальної інтеграції та структурною збалансованістю. На основі аналізу продемонстровано, що рівень соціальної рівності виступає одним із ключових факторів, який визначає здатність країни забезпечувати кращі умови життя. Виокремлено основні імперативи, що визначають державні політики в рамках кластерів інклюзивного зростання країн світу.

Ключові слова: інклюзивне зростання, кластерний аналіз, стала конкурентоспроможність, сталий розвиток, інклюзивність, людський капітал.

Davydenko Yehor

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

CLUSTER ANALYSIS OF INCLUSIVE GROWTH MODELS
ACROSS COUNTRIES AS A FACTOR
OF SUSTAINABLE COMPETITIVE NATIONAL ECONOMY

This article examines models of inclusive growth across countries in the context of sustainable competitiveness formation. The relevance of the research is determined by the growing need to reassess traditional approaches to economic growth measurement and to integrate social and institutional dimensions into the analysis of sustainable competitiveness. While economic growth remains a key driver of prosperity, its qualitative characteristics increasingly determine whether it leads to sustainable and balanced outcomes. The purpose of the study is to conduct a comprehensive analysis and identify models of inclusive growth across countries of the world based on cluster analysis using indicators of equality and living conditions, as well as to substantiate their role in shaping sustainable competitiveness. The methodological framework is based on cluster analysis applied to the Inclusive Growth Index developed by UNCTAD. The results reveal significant heterogeneity among countries in terms of the relationship between living conditions and equality, indicating that similar levels of economic development may correspond to different levels of social inclusiveness. The findings highlight that inclusive growth plays a crucial role in strengthening sustainable competitiveness by improving social stability, enhancing human capital, and fostering institutional resilience. Four identified clusters represent different typology of inclusive growth, each characterized by distinctive characteristics of socio-economic development and varying sustainable competitiveness potential. The study demonstrates that economies with more balanced socio-economic structures tend to exhibit more stable development trajectories and greater long-term growth potential. The practical value of the research lies in providing an analytical framework for understanding the structural differences in inclusive development and supporting evidence-based policymaking aimed at reducing inequality, improving living standards, and promoting sustainable economic competitiveness.

Keywords: inclusive growth, cluster analysis, sustainable competitiveness, sustainable development, inclusion, human capital.

Постановка проблеми. Сучасні глобалізаційні умови характеризуються загостренням ряду глобальних проблем і соціально-економічних нерівномірностей. У таких умовах економічне зростання перестає бути достатнім індикатором прогресу, оскільки кількісні показники не гарантують наявності позитивних тенденцій в покращенні якості життя та соціальної рівності. Конкурентоспроможність у довгостроковому

вимірі залежить не лише від економічної результативності, а й від того, наскільки результати зростання розподіляються та конвертуються у людський капітал, інституційну стійкість і соціальну інтеграцію. Міжнародні конкурентні переваги набувають сталого характеру, а їхня багатовимірність означає пошук оптимального поєднання використання екологічного капіталу, соціальної інклюзії та економічної стійкості.

Хоча економічний розвиток є необхідною передумовою загального добробуту, він не гарантує автоматичного скорочення бідності чи зменшення соціальної вразливості, а динаміка національних економік не забезпечує справедливого розподілу вигод між різними соціальними групами. У цьому контексті актуальним досягненням інклюзивного зростання є формування структурної державної політики, цілями якої є зниження нерівності доходів, розвиток механізмів соціального діалогу, зміцнення принципів соціальної справедливості та мінімізація структурних ризиків. Цифровий розрив та соціальна вразливість окремих груп населення є одним із ключових бар'єрів на шляху до інклюзивного зростання, оскільки без повноцінної участі в економічних ланцюгах створення вартості обмежується доступ до їх результатів.

У цьому контексті все більшої актуальності набуває концепція інклюзивного зростання як інструменту реалізації системного підходу до трансформаційних змін. Стала конкурентоспроможність у довгостроковому вимірі залежить від того, наскільки результати інклюзивного зростання розподіляються та конвертуються у людський капітал, інституційну стійкість і соціальну інтеграцію. Незважаючи на розвиток підходів до вимірювання інклюзивного зростання, питання взаємозв'язку між трансформаційними змінами і формуванням сталої конкурентоспроможності потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Початковий вектор дослідження інклюзивного зростання пов'язаний із працями щодо взаємозв'язку економічного зростання, бідності та нерівності. За дослідженнями Ф. Бургін'яна, швидкість скорочення бідності пов'язана не лише з темпами зростання, а й із початковим рівнем нерівності та змінами в розподілі доходів [1]. Сучасні масштаби нерівності є не лише морально неприйнятними, а й економічно та політично значущими, оскільки вони підривають соціальну згуртованість і інституційну стабільність, зокрема за дослідженнями Пікетті Т. та Стігліца Дж. [2, 3].

Подальший вектор досліджень пов'язаний з вимірюванням інклюзивного зростання як багатовимірної категорії, де важливими є не лише кількісні показники результативності. Запропонована методологічна рамка ОЕСР у праці Боаріні Р., Муртена Ф. та Шраера П. щодо інклюзивного зростання ґрунтується на підході еквівалентного доходу, що дозволяє сформувати інтегральний показник багатовимірних стандартів життя [4]. Цей показник поєднує як монетарні результати економічного зростання, насамперед доходи населення, так і ряд немонетарних вигод базуючись на соціально-економічних характеристиках населення, що дозволяє більш комплексно оцінювати вплив економічного зростання на добробут суспільства.

Сучасні підходи мають на меті інтегрувати різні підходи до оцінювання економічного розвитку та соціального прогресу у цілісну систему вимірювання. На думку Ананда Р., Мішри С. та Пейріс С. Дж., одним із шляхів досягнення цього є застосування системного підходу, який дозволяє враховувати численні взаємозв'язки між економічними, соціальними та інституційними факторами розвитку [5]. Так, важливу роль відіграє також взаємодія між об'єктивними соціально-економічними умовами та їх суб'єктивним сприйняттям. Аналіз, проведений Стігліцом Дж., Фітуссі Ж. та Дюраном М., продемонстрував, що це особливо проявляється у сфері

економічної безпеки, де необхідно враховувати не лише фактичний рівень захищеності населення, але й те, як люди сприймають власну економічну стабільність та ризики [6].

Крім того, у прикладних дослідженнях виміряти результати інклюзивного розвитку значно легше, ніж визначити чинники, які сприяли їх досягненню. У фокусі досліджень Європейського агентства з довілля значна увага приділяється обставинам, що перебувають поза населення, але можуть істотно впливати на рівень нерівності та інклюзивності [7]. Острі Дж. Д. та Берг А. проводять аналіз кореляцій між перериваннями економічного зростання або тривалістю його фаз та широким спектром макроекономічних, політичних і інституційних факторів [8].

Активну роль відіграє міжнародні організації, зокрема UNCTAD, яка розробила Індекс інклюзивного розвитку як композитний індикатор, що поєднує виміри економічного зростання, умов життя, рівності та екологічної сталості [9].

Попри значний розвиток теоретичних і емпіричних досліджень інклюзивного зростання, у науковій літературі зберігається низка нерозв'язаних проблем. Передусім це стосується складності кількісного вимірювання інклюзивності економічного розвитку. Багатовимірний характер цього явища зумовлює необхідність інтеграції економічних, соціальних та інституційних показників у єдину систему. Крім того, наразі недостатнє дослідження взаємозв'язку між інклюзивністю економічного розвитку та сталою конкурентоспроможністю. Зазвичай конкурентоспроможність аналізується переважно через продуктивність, інноваційний потенціал і макроекономічну стабільність, тоді як інклюзивність – через соціальну політику та перерозподіл доходів. Водночас сучасні дослідження дедалі частіше підтверджують, що рівень соціальної інтеграції, доступ до освіти та можливості екологічного капіталу є ключовими передумовами нарощення стійкої конкурентоспроможності.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є всебічний аналіз та визначення моделей інклюзивного зростання країн світу на основі кластерного аналізу за показниками рівності та умов життя, а також обґрунтування їх значення для формування сталої конкурентоспроможності. Крім того, дана стаття має на меті концептуалізувати інклюзивне зростання як багатовимірний чинник сталого розвитку та визначити імперативи, що визначають державні політики в рамках кластерів інклюзивного зростання країн світу.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових особливостей у вирішенні глобальних проблем сучасності є багатовимірний характер Цілей сталого розвитку. У межах сталого розвитку інклюзивне зростання розглядається як багатовимірна категорія, що виходить за межі класичного трактування економічного зростання й розглядається як окрема парадигма способів управління ресурсами з метою нарощення добробуту у коротко- та довгостроковій перспективі. Сутність інклюзивного зростання полягає у забезпеченні соціальної справедливості, розширення можливостей участі для всіх верств населення в економічній діяльності й формування таких умов економічного розвитку, які призводять до зменшення нерівності. Саме такий підхід формує підґрунтя концепції сталої конкурентоспроможності, яка виходить із необхідності забезпечення конкурентних переваг у поточному

періоді без обмеження здатності економіки підтримувати конкурентоспроможність у майбутньому [10].

Для оцінки рівня диспозиції країн світу за рівнем інклюзивного зростання, було використано метод кластерного аналізу. Емпіричні дані було взято з Індексу інклюзивного зростання, розробленого UNCTAD [11]. В рамках даного індексу для оцінки країн світу було обрано 2 ключові напрямки: субіндекс умов життя (living conditions) та субіндекс рівня рівності (equality). Субіндекс умов життя зосереджується на соціальних показниках життя та охорони здоров'я, а також включає оцінку логістичної та фінансової сфери економіки. Сюди належать показники смертності дітей віком до п'яти років, рівень охоплення шкільною освітою, доступність основних медичних послуг, відсоток населення, що користується безпечними джерелами питної води та інші. Субіндекс рівності вимірює рівень інклюзивності через коефіцієнт концентрації доходів, гендерний паритет у навчанні, співвідношення зайнятості жінок і чоловіків, а також різницю в рівнях їхньої участі в робочій силі.

В аналізі були використані доступні дані UNCTAD для 134 економік світу. Для оцінювання взаємозв'язку між змінними розраховано коефіцієнт кореляції Пір-

сона = 0,7397, а тому у вибірці спостерігається сильний позитивний зв'язок між двома змінними. Це свідчить про те, що більш розвинуті економіки в середньому мають вищі значення інклюзивного зростання. Проте, такий позитивний зв'язок також може свідчити про існування суттєвих «розривів» – у країнах, де рівність суттєво відстає від умов життя, або навпаки. Саме такі розриви створюють значні перепони для інклюзивного розвитку, адже формують політичні та соціальні ризики, що можуть знижувати довгострокову інвестиційну привабливість і стійкість інституційного середовища.

Кластерний аналіз було виконано методом K-means як одним із базових підходів до непараметричної сегментації даних, що мінімізує суму квадратів відстаней до центрів кластерів. Обидва субіндекси вже представляють собою оброблені показники й мають однакову розмірність, а тому мають нормалізовані дані.

Оптимальна кількість кластерів була визначена через метода «ліктя» шляхом мінімізації суми квадратів відстаней всередині кластерів (аналіз WCSS для різних k). Точка перегину вказала, що збільшення кількості кластерів після 4 не дає суттєвого покращення якості моделі (рис. 2).

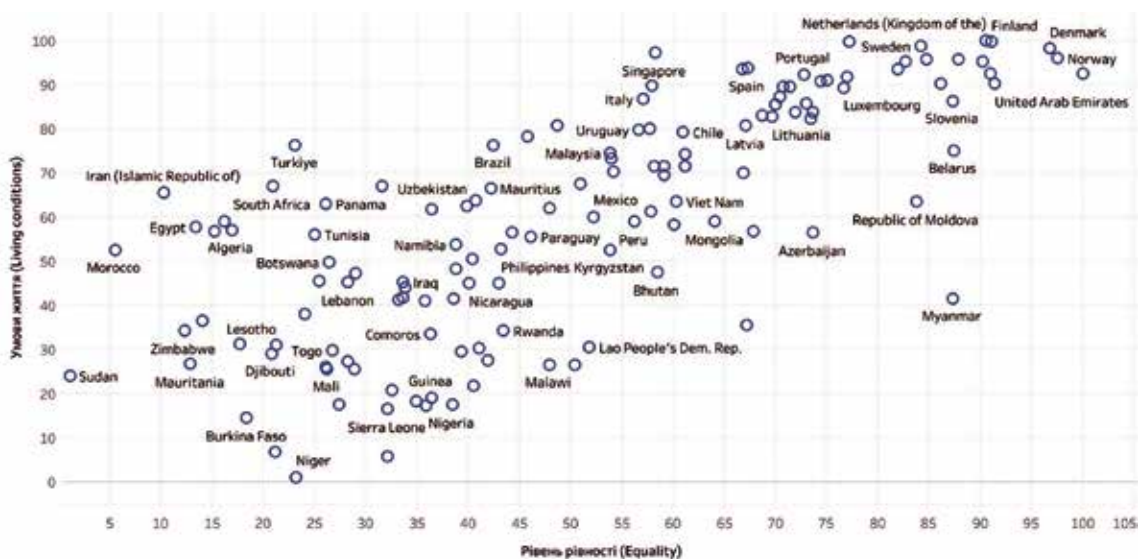

Рис. 1. Диспозиція країн світу за показниками інклюзивного зростання

Джерело: складено автором на основі [11]

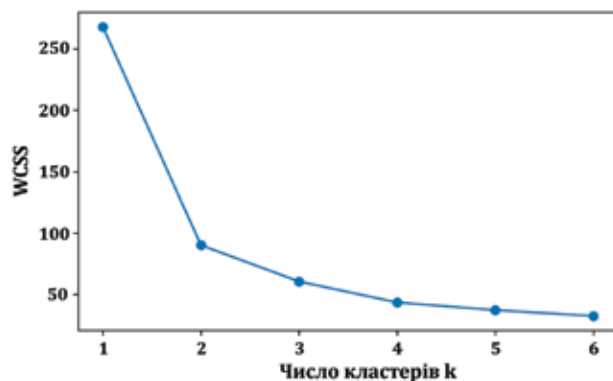

Рис. 2. Графік методу «ліктя» при розрахунку сумарної внутрішньокластерної квадратичної помилки (WCSS) для різного значення кількості кластерів k

Джерело: розраховано автором

Додатково використано силуетний критерій, що оцінює якість кластеризації. Для $k=4$ отримано $silhouette = 0,4197$, що підтверджує достатню структурну відокремленість груп. Максимальне значення силуету спостерігалось при $k = 2$, однак обрано $k = 4$, оскільки мета дослідження полягає не лише у геометричній сегментації, а у політично інтерпретованій типології, де принципово важливо відокремити країни з відносно середніми умовами життя, але низькою рівністю, від країн із низькими значеннями обох компонентів.

У результаті застосування алгоритму k-means із кількістю кластерів $k = 4$ було сформовано чотири відносно гомогенні групи країн, що відрізняються рівнем соціальної рівності та умовами життя. Сформовані кластери відображають не лише статистичні відмінності, а й структурні моделі соціально-економічного розвитку, що дозволяє інтерпретувати їх як типологію моделей інклюзивного розвитку та потенціалу сталої конкурентоспроможності (табл.1).

Отримані результати демонструють чітко виражену стратифікацію глобальної структури за рівнем соціальної інтеграції та якості життя, що свідчить про структурні відмінності у моделях розподілу ресурсів, функціонуванні інституцій та формуванні людського капіталу.

Кластер №1 «Інклюзивні лідери» – його центроїд наближається до Ц1 ($\approx 78,2$ п.п.; $\approx 90,0$ п.п.), а ширина діапазонів – по субіндексу умови життя від $\approx 82,3$ п.п. до $96,5$ п.п. і по субіндексу рівності від $\approx 71,4$ п.п. до $92,7$ п.п. Країни даного кластеру мають високі рівні розвитку та представляють соціально найстійкіші моделі (Данія, Сінгапур, Норвегія, Швейцарія). Вони характеризуються високою якістю людського капіталу, широким доступом до послуг, інституційною функціональністю та соціальною згуртованістю. Висока продуктивність праці поєднується із механізмами перерозподілу соціального капіталу, а економічне зростання супроводжується низькою диференціацією доходів й високою зайнятістю. Рівність в даному клас-

Таблиця 1

Результати кластерного аналізу інклюзивного розвитку країн світу

Кластер	Кількість країн	Центроїд	Загальна характеристика
№1 «Інклюзивні лідери»	38	Ц1: Рівність = 78,91 п.п. Умови життя = 89,98 п.п.	Найвищим умовам життя відповідає висока рівність: високий рівень соціального капіталу як база продуктивності, нижчий рівень соціальних ризиків, вищий потенціал довгострокової конкурентоспроможності
№2 «Країни середнього рівня збалансованості»	32	Ц2: Рівність = 57,62 п.п. Умови життя = 65,94 п.п.	Конкурентоспроможність залежить від здатності нарощувати якість життя без погіршення рівності.
№3 «Країни з дисбалансом інклюзивності»	31	Ц3: Рівність = 29,93 п.п. Умови життя = 53,55 п.п.	Підвищений ризик соціальної фрагментації, зниження стійкості інститутів, що становлять загрози для довгострокової конкурентоспроможності
№4 «Країни з структурною вразливістю»	33	Ц4: Рівність = 29,87 п.п. Умови життя = 24,26 п.п.	Найгірші умови життя супроводжуються низькою рівністю, що спричиняє обмеженість людського капіталу та створює високі соціальні бар'єри

Джерело: складено автором

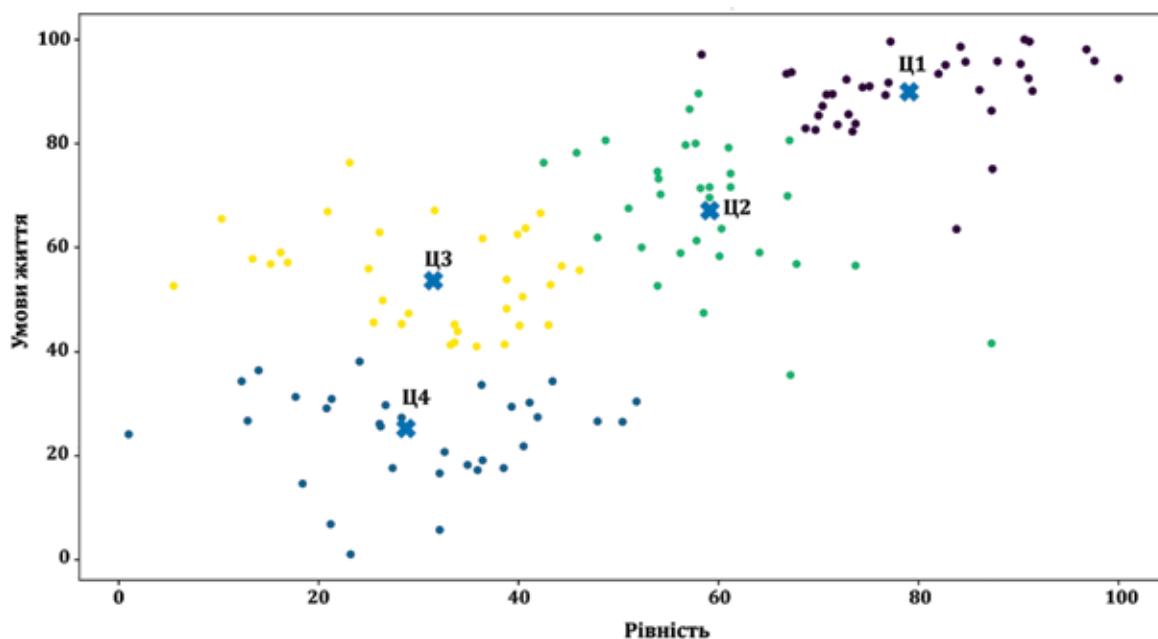

Рис. 3. Поділ країн світу на кластери за станом інклюзивного розвитку разом з центроїдами Ц1-Ц4

Джерело: розраховано автором

тері виступає як додатковий інвестиційний ресурс, що дозволяє максимально ефективно використовувати людський потенціал при високій соціальній мобільності. Завдяки цьому досягається мінімальний розрив між економічними досягненнями та соціальним добробутом населення [12].

Кластер №2 «Країни середнього рівня збалансованості» – його центроїд наближається до Ц2 ($\approx 57,6$ п.п.; $\approx 65,9$ п.п.), а ширина діапазонів – по субіндексу умови життя від $\approx 55,4$ п.п. до $74,9$ п.п. і по субіндексу рівності від $\approx 47,2$ п.п. до $69,8$ п.п. До цього кластеру входять країни з відносно стабільним, але ще не повністю збалансованим соціально-економічним розвитком (Бразилія, Мексика, Румунія, Малайзія). Такі країни демонструють середній рівень інклюзивності та поступовий рух до підвищення якості життя, але наявні структурні проблеми призводять до обмеженості збалансованої конкурентоспроможності. Системи соціального захисту даного кластеру функціонують, проте не забезпечують повного покриття населення, а тому нерівність доходів ще залишається відчутною. Економічне зростання при цьому супроводжується регіональною або галузевою диференціацією, що створює нерівномірність у розподілі вигод від економічного розвитку. Водночас наявний рівень соціальної інтеграції дозволяє цим країнам уникати глибоких структурних криз, а потенціал переходу до кластеру лідерів пов'язаний із посиленням інституційної спроможності та підвищенням інвестицій у людський капітал.

Кластер №3 «Країни з дисбалансом інклюзивності» – його центроїд наближається до Ц3 ($\approx 23,6$ п.п.; $\approx 53,6$ п.п.), а ширина діапазонів – по субіндексу умови життя від $\approx 44,8$ п.п. до $63,2$ п.п. і по субіндексу рівності від $\approx 18,3$ п.п. до $42,6$ п.п. Країни даного кластеру характеризуються дисбалансом між економічними результатами та соціальною структурою, де попри відносно вищий рівень умов життя, соціальна нерівність залишається суттєвою (Індія, Пакистан, Єгипет, Індонезія). Економічне зростання відбувається без глибокої соціальної інтеграції, що призводить до значної концентрації доходів у вузьких групах населення та регіональних диспропорцій в інклюзивності. Економічна модель зростання у даних країнах найчастіше орієнтована на швидке зростання окремих секторів, інтенсивний розвиток експорту або концентрацію ресурсів. Однак відсутність ефективних механізмів перерозподілу призводить до соціальної поляризації, а нерівність доходів населення обмежує можливості людського капіталу. Крім того, висока диференціація доходів спричиняє соціальну нестабільність та соціальну фрагментацію, що підвищує призводить до фактору зменшення збалансованої конкурентоспроможності.

Кластер №4 «Країни з структурною вразливістю». Його центроїд наближається до Ц4 ($\approx 24,9$ п.п.; $\approx 24,3$ п.п.), а ширина діапазонів – по субіндексу умови життя від $\approx 12,8$ п.п. до $39,7$ п.п. і по субіндексу рівності від $\approx 10,2$ п.п. до $34,5$ п.п. Країни даного кластеру характеризуються найнижчими значеннями обох субіндексів і відображають групу країн із системними соціально-економічними проблемами (Венесуела, ПАР, Ірак). В даному кластері обмежений доступ до базових соціальних послуг, слабка інституційна спроможність і значна соціальна диференціація. Високий рівень неформальної зайнятості та недостатній розвиток виробничого

сектору призводять до проблем в соціальному розвитку. Відсутність ефективної системи перерозподілу доходів та низький рівень людського капіталу обмежують можливості довгострокового економічного зростання. Висока соціальна нерівність у поєднанні з низькою якістю життя підвищують рівень соціальної нестабільності, що негативно впливає на інвестиційні ресурси та клімат.

Базуючись на порівняльному аналізі 4 кластерів, можна виділити наступні імперативи інклюзивного розвитку країн:

1) Рівень соціальної рівності виступає одним із ключових факторів, який визначає здатність країни забезпечувати кращі умови життя. Високий коефіцієнт кореляції між двома субіндексами підтверджує, що ці показники формують взаємопов'язану систему інтегративного впливу. Самі кластери демонструють еволюційну шкалу моделей збалансованого розвитку, де структурно вразливі економіки переходять до інституційно збалансованих моделей.

2) Кластер №1 найкраще репрезентує модель сталої конкурентоспроможності, в якій соціальна інтеграція і економічна ефективність взаємно підсилюють одна одну. Завдяки динамічній взаємодії між економічною результативністю, рівнем соціальної згуртованості, якістю та ефективністю управління ресурсами, саме модель сталої конкурентоспроможності даних країн здатна забезпечити можливість підтримувати або підвищувати поточний рівень добробуту країни, не підриваючи при цьому екологічні, соціальні та інституційні системи, які є основою цього добробуту.

3) Потенціал переходу країн із кластеру №2 та кластеру №3 далі пов'язаний напряму із збільшенням інвестицій у людський капітал, реформуванням системи перерозподілу доходів та із запровадженням структурних реформ у сфері оподаткування, освіти та соціальної політики. Результати економічного розвитку не конвертуються у соціальну стійкість або стабільність інституційного середовища, а тому трансформаційні процеси мають бути направлені саме на модель збалансованого зростання, при якому відбувається рівномірний розподіл вигод.

4) Інклюзивність також виступає системоутворюючим чинником сталого економічного зростання. Країни з високим рівнем соціальної інтеграції мають більш стабільну динаміку розвитку, вищий рівень людського капіталу, краще адаптуються до глобальних проблем і досягають вищих рівнів інноваційного розвитку. Економіки з низькою інклюзивністю залишаються у стані структурної вразливості, що обмежує їхню здатність до довгострокового розвитку.

В умовах глобалізації та цифрової трансформації інклюзивність стає ключовою умовою довгострокової конкурентоспроможності, оскільки людський капітал та соціальна стабільність формують основу інноваційного розвитку. Саме концепція сталої конкурентоспроможності інтегрує компоненти сталого розвитку з метою визначення сталих конкурентних переваг, які є одночасно економічно результативними, соціально благополучними та екологічно прийнятними у довгостроковому вимірі.

Висновки. Широка концепція інклюзивного зростання передбачає економічне зростання, який одночасно сприяє підвищенню якості життя для всіх верств насе-

лення на засадах рівності. На відміну від традиційного підходу трактування економічного зростання, де основним критерієм виступає темп приросту ВВП, концепція інклюзивного зростання фокусується на наявності рівних можливостей для участі у створенні й розподілі економічних благ. Однією з методик вимірювання інклюзивного зростання виступає індекс Інклюзивного зростання UNCTAD, в рамках якого процес зближення рівня якості життя між різними групами населення всередині країни досягається як через механізми державного перерозподілу доходів, так і й шляхом створення сприятливого та недискримінаційного економічного середовища.

Багатовимірний характер інклюзивного зростання зумовлює складність його кількісного вимірювання. Для оцінки рівня диспозиції країн світу за рівнем інклюзивного зростання було використано метод кластерного аналізу й результати демонструють значну диференціацію країн за рівнем умов життя та соціальної рівності. Виявлені кластери демонструють, що країни з подібними темпами економічного зростання можуть суттєво відрізнитися за рівнем соціальної рівності та умов життя. Це означає, що структура та інституційна якість державного втручання відіграють ключову роль у трансформації економічних результатів у соціальний прогрес. Найбільш ефективною виступають системи сталої конкурентоспроможності високорозвинених країн світу, які передбачають довгострокові інвестиції в людський капітал, розвинену

систему соціального захисту, ефективну податкову систему та високий рівень інституційної прозорості. Саме поєднання економічної динаміки та інституційної інклюзивності формує основу формування їхніх сталих конкурентних переваг.

Інклюзивне зростання вимагає формування комплексної та збалансованої державної політики, спрямованої на підвищення добробуту в довгостроковій перспективі. Така політика має узгоджуватись з принципами сталого розвитку і забезпечувати одночасно збалансованість трьох компонентів: економічної динаміки, соціальної справедливості та екологічної відповідальності. Лише за умов інтеграції цих складових можливе скорочення стійких розривів, а також подолання глибоких нерівностей у можливостях і результатах розвитку. Подальші дослідження аспектів інклюзивного зростання доцільно зосередити на розробці кількісних методик оцінювання впливу факторів сталої конкурентоспроможності на економічні показники результативності. Перспективним виступає вивчення динамічних переходів країн між кластерами у довгостроковій перспективі, що дозволило б оцінити траєкторії інклюзивного розвитку, виявити фактори конвергенції або дивергенції та визначити, які політичні або структурні зміни сприяють переходу до більш інклюзивних моделей. А інтеграція додаткових змінних до кластерної моделі дозволила б сформуванню більш комплексну типологію країн та глибше зрозуміти структурні детермінанти інклюзивного зростання.

Література:

1. Bourguignon A. The growth elasticity of poverty reduction: explaining heterogeneity across countries and time periods. Washington, DC: World Bank. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/503161468780002293> (дата звернення: 19.01.2026).
2. Piketty T. Capital in the Twenty-First Century. Belknap Press. Cambridge, Massachusetts: Belknap Press of Harvard University Press. 2014. URL: <http://piketty.pse.ens.fr/files/Piketty2014IntroChap1.pdf> (дата звернення: 19.01.2026).
3. Stiglitz J. The Price of Inequality. *New Perspectives Quarterly*. 30. 2013. URL: <https://doi.org/10.1111/npqu.11358> (дата звернення: 19.01.2026).
4. Boarini R., Murtin F. and Schreyer P. Inclusive Growth: The OECD Measurement Framework. *OECD Statistics Working Papers*. No. 2015/06. OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/5jrppxjqhg4-en>. (дата звернення: 20.01.2026).
5. Anand R., Mishra S. and Peiris S.J. Inclusive Growth: Measurement and Determinants. *IMF Working Papers* 2013, 135 (2013). URL: <https://doi.org/10.5089/9781484323212.001> (дата звернення: 20.01.2026).
6. Stiglitz J., Fitoussi J. and Durand M. For Good Measure: Advancing Research on Well-being Metrics Beyond GDP. OECD Publishing, Paris. 2018. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264307278-en>. (дата звернення: 20.01.2026).
7. Growth without economic growth. European Environment Agency. 2022. URL: <https://www.eea.europa.eu/publications/growth-without-economic-growth> (дата звернення: 20.01.2026).
8. Ostry J.D and Berg A. Inequality and Unsustainable Growth: Two Sides of the Same Coin? *Staff Discussion Notes* 2011, 008. URL: <https://doi.org/10.5089/9781463926564.006> (дата звернення: 20.01.2026).
9. Stark contrasts in inclusive growth – progress towards equal opportunities needed everywhere. *UNCTAD*. URL: <https://sdgpulse.unctad.org/inclusive-growth/> (дата звернення: 21.01.2026).
10. Inclusive Growth of the Eurasian Economic Union Member States: assessments and opportunities. Eurasian Economic Commission, United Nations Conference on Trade and Development. 2019. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_makroec_pol/Documents/Inclusive_growth_in_EAEU_Member.pdf (дата звернення: 21.01.2026).
11. Inclusive Growth Index (IGI) (analytical). UNCTAD DataHub. URL: <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.InclusiveGrowth> (дата звернення: 22.01.2026).
12. Inclusive Wealth Report 2023: Measuring Sustainability and Equity. *UNEP*. URL: <https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/43131> (дата звернення: 22.01.2026).

Дата надходження статті: 05.03.2026
Дата прийняття статті: 26.03.2026
Дата публікації статті: 02.06.2026